

RESPUBLIKADA AHOLINI IJTIMOIIY MUHOFAZA QILISH VA SOG‘LIQNI SAQLASH TIZIMIDA OLIB BORILGAN KOMPLEKS CHORA- TADBIRLAR

TAFU Tarix va ijtimoiy fanlar

kafedrasi dotsent v.b.

Begmatov Raximjon Paxmonqulovich

TAFU pedagogika fakulteti talabasi

Mamarasulova Durdona Dilshodjon qizi

Annotatsiya: Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasida aholini ijtimoiy muhofaza qilish va sog‘liqni saqlash tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar hamda kompleks chora-tadbirlarning mazmun-mohiyati yoritilgan. Unda aholining turmush darajasini oshirish, ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarni qo‘llab-quvvatlash, fuqarolar salomatligini mustahkamlash va sifatli tibbiy xizmat ko‘rsatish borasida amalga oshirilayotgan davlat siyosati tahlil qilingan. Shuningdek, ijtimoiy yordam tizimi, pensiya va nafaqa sohasidagi o‘zgarishlar, zamonaviy tibbiyot muassasalarining tashkil etilishi, onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish hamda pandemiya davrida olib borilgan chora-tadbirlarning ahamiyati ochib berilgan. Maqolada ushbu islohotlarning jamiyat barqarorligi, xalq farovonligi va inson kapitalini rivojlantirishdagi o‘rni alohida ta’kidlangan.

Kalit so‘zlar: Ijtimoiy muhofaza, sog‘liqni saqlash tizimi, ijtimoiy islohotlar, tibbiy xizmat, aholi salomatligi, ijtimoiy yordam, pensiya tizimi, zamonaviy tibbiyot, pandemiya, profilaktika, sog‘lom turmush tarzi, tibbiyot muassasalari, inson qadri, xalq farovonligi, ijtimoiy barqarorlik, davlat siyosati.

Аннотация: В данной статье раскрывается сущность реформ и комплексных мер, осуществляемых в Республике Узбекистан в системе социальной защиты населения и здравоохранения. Анализируется государственная политика,

направленная на повышение уровня жизни населения, поддержку социально уязвимых слоев общества, укрепление здоровья граждан и обеспечение качественных медицинских услуг. Также рассматриваются изменения в системе социальной помощи, пенсионного обеспечения, создание современных медицинских учреждений, охрана здоровья матерей и детей, а также значение мер, принятых в период пандемии. В статье особо подчеркивается роль данных реформ в обеспечении социальной стабильности, повышении благосостояния народа и развитии человеческого капитала.

Ключевые слова: Социальная защита, система здравоохранения, социальные реформы, медицинские услуги, здоровье населения, социальная помощь, пенсионная система, современная медицина, пандемия, профилактика, здоровый образ жизни, медицинские учреждения, человеческое достоинство, благосостояние народа, социальная стабильность, государственная политика.

Abstract: This article reveals the essence of the reforms and comprehensive measures implemented in the Republic of Uzbekistan in the system of social protection and healthcare. It analyzes the state policy aimed at improving the living standards of the population, supporting socially vulnerable groups, strengthening public health, and providing high-quality medical services. The article also examines changes in the social assistance and pension systems, the establishment of modern medical institutions, the protection of maternal and child health, and the importance of measures taken during the pandemic period. Particular emphasis is placed on the role of these reforms in ensuring social stability, improving public welfare, and developing human capital.

Keywords: Social protection, healthcare system, social reforms, medical services, public health, social assistance, pension system, modern medicine, pandemic, prevention, healthy lifestyle, medical institutions, human dignity, public welfare, social stability, state policy.

Kirish: Bugungi globallashuv va tezkor taraqqiyot davrida inson manfaatlarini ta'minlash, aholi farovonligini oshirish hamda sog'lom jamiyatni shakllantirish har qanday davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Chunki jamiyat taraqqiyoti bevosita inson salomatligi, uning ijtimoiy himoyalanganligi va munosib turmush sharoiti bilan chambarchas bog'liqdir. Shu sababli O'zbekiston Respublikasida ham mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab aholini ijtimoiy muhofaza qilish va sog'liqni saqlash tizimini isloh qilishga alohida e'tibor qaratildi. Ayniqsa, so'nggi yillarda "Inson qadri uchun" tamoyili asosida amalga oshirilayotgan islohotlar ushbu sohalarning yanada rivojlanishiga mustahkam zamin yaratmoqda.

Mamlakatimizda aholini ijtimoiy himoya qilish tizimini takomillashtirish, ehtiyojmand qatlamlarni qo'llab-quvvatlash, kambag'allikni qisqartirish hamda aholining turmush darajasini yaxshilash bo'yicha keng ko'lamli davlat dasturlari amalga oshirilmoqda. Xususan, pensionerlar, nogironligi bo'lgan shaxslar, kam ta'minlangan oilalar, yolg'iz keksalar, ayollar va yoshlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlashga qaratilgan mexanizmlar bosqichma-bosqich takomillashtirildi. "Temir daftar", "Ayollar daftari" va "Yoshlar daftari" kabi tizimlarning joriy etilishi aholining muammolarini manzilli o'rganish va ularni hal etishda muhim ahamiyat kasb etdi. Natijada fuqarolarni moddiy va ma'naviy qo'llab-quvvatlash, ularni ish bilan ta'minlash hamda kasb-hunarga o'qitish imkoniyatlari kengaydi.

Shu bilan birga, sog'liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish, aholiga sifatli va zamonaviy tibbiy xizmat ko'rsatishni ta'minlash masalalari ham davlat siyosatining eng muhim yo'nalishlaridan biri sifatida rivojlantirilmoqda. Respublikada yangi shifoxonalar, oilaviy poliklinikalar, perinatal markazlar va ixtisoslashtirilgan tibbiyot muassasalari tashkil etilib, ularning moddiy-texnik bazasi mustahkamlandi. Tibbiyot sohasiga innovatsion texnologiyalarni joriy etish, malakali mutaxassislar tayyorlash va raqamli tizimlardan foydalanish orqali tibbiy xizmat sifati sezilarli darajada oshirildi. Ayniqsa, koronavirus pandemiyasi davrida sog'liqni saqlash tizimini yanada mustahkamlash,

aholining salomatligini himoya qilish hamda epidemiologik xavfsizlikni ta'minlash bo'yicha keng qamrovli chora-tadbirlar amalga oshirildi.

Bugungi kunda aholini ijtimoiy muhofaza qilish va sog'liqni saqlash tizimida olib borilayotgan islohotlar nafaqat fuqarolarning hayot sifatini yaxshilashga, balki mamlakatning iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotini ta'minlashga ham xizmat qilmoqda. Sog'lom va ijtimoiy himoyalangan jamiyatni shakllantirish orqali inson kapitalini rivojlantirish, yosh avlodni barkamol etib tarbiyalash hamda jamiyatda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash imkoniyati yaratilmoqda.

Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida aholini ijtimoiy muhofaza qilish va sog'liqni saqlash tizimida amalga oshirilayotgan kompleks chora-tadbirlar, ularning mazmun-mohiyati, asosiy yo'nalishlari hamda jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati keng yoritiladi.

Asosiy qism O'zbekiston Respublikasida aholini ijtimoiy muhofaza qilish va sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Chunki har qanday jamiyat taraqqiyoti, avvalo, inson manfaatlari, uning salomatligi, ijtimoiy himoyasi va farovon turmush darajasi bilan chambarchas bog'liqdir. Shu sababli mamlakatimizda aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini qo'llab-quvvatlash, fuqarolarga sifatli tibbiy xizmat ko'rsatish hamda sog'lom turmush tarzini shakllantirish borasida keng ko'lamli kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, so'nggi yillarda "Inson qadri uchun" tamoyili asosida olib borilayotgan islohotlar ijtimoiy himoya va sog'liqni saqlash tizimini yangi bosqichga olib chiqdi.

Mamlakatimizda aholini ijtimoiy muhofaza qilish tizimini takomillashtirish maqsadida davlat tomonidan turli dastur va loyihalar ishlab chiqildi. Kam ta'minlangan oilalar, pensionerlar, nogironligi bo'lgan shaxslar, boquvchisini yo'qotgan fuqarolar, yoshlar va xotin-qizlarni qo'llab-quvvatlash masalasiga alohida e'tibor qaratildi. Shu maqsadda "Temir daftar", "Ayollar daftari" va "Yoshlar daftari" tizimlari joriy qilinib,

aholining muammolarini manzilli o'rganish va ularga amaliy yordam ko'rsatish tizimi yo'lga qo'yildi. Ushbu tizimlar orqali ehtiyojmand oilalarga moddiy yordam berish, ularni ish bilan ta'minlash, kasb-hunarga o'qitish, tadbirkorlik faoliyatini boshlashi uchun imtiyozli kreditlar ajratish ishlari amalga oshirildi. Natijada minglab fuqarolarning turmush sharoiti yaxshilanib, ularning daromad manbalari kengaydi.

Shuningdek, ijtimoiy himoya tizimida pensiya va nafaqa tizimini takomillashtirishga ham katta e'tibor berildi. Pensiya va nafaqa miqdorlarini bosqichma-bosqich oshirish, ularni tayinlash jarayonini soddalashtirish va elektron xizmatlarni keng joriy etish orqali fuqarolarga qulaylik yaratildi. Bugungi kunda ko'plab davlat xizmatlari elektron platformalar orqali amalga oshirilayotgani tizimning ochiqligi va shaffofligini ta'minlashga xizmat qilmoqda. Bundan tashqari, aholini uy-joy bilan ta'minlash, ijtimoiy uylar qurish va ipoteka tizimini rivojlantirish bo'yicha ham keng ko'lamli ishlar olib borildi. Bu esa aholining ijtimoiy himoyasini yanada kuchaytirishga yordam bermoqda.

Nogironligi bo'lgan shaxslarni qo'llab-quvvatlash davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ularning jamiyat hayotida faol ishtirok etishini ta'minlash maqsadida maxsus rehabilitatsiya markazlari tashkil etildi, zamonaviy protez-ortopediya vositalari bilan ta'minlash tizimi rivojlantirildi. Shu bilan birga, nogironligi bo'lgan shaxslarning ta'lim olishi, kasb egallashi va mehnat faoliyati bilan shug'ullanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratildi. Davlat tomonidan ularga moddiy va ma'naviy yordam ko'rsatish, jamiyatga moslashuvini ta'minlash hamda bandligini oshirish bo'yicha muhim ishlar amalga oshirilmoqda.

Sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirish va aholiga sifatli tibbiy xizmat ko'rsatishni ta'minlash borasida ham muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. Respublikamizning barcha hududlarida zamonaviy shifoxonalar, oilaviy poliklinikalar va qishloq vrachlik punktlari tashkil etilib, ularning moddiy-texnik bazasi mustahkamlandi. Tibbiyot muassasalarini zamonaviy diagnostika va davolash uskunalari bilan jihozlash orqali aholiga ko'rsatilayotgan tibbiy xizmat sifati sezilarli darajada oshdi. Ayniqsa, chekka

hududlarda yashovchi aholining tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirish maqsadida mobil tibbiy brigadalar va telemeditsina xizmatlari yo‘lga qo‘yildi.

Keyingi yillarda ixtisoslashtirilgan ilmiy-amaliy tibbiyot markazlari faoliyati ham keng rivojlantirildi. Kardiologiya, onkologiya, nevrologiya, endokrinologiya, pediatriya va boshqa yo‘nalishlarda zamonaviy davolash usullari joriy qilinib, yuqori texnologik jarrohlik amaliyotlari amalga oshirilmoqda. Bu esa ilgari xorij davlatlarida davolanishga majbur bo‘lgan bemorlarning mamlakat ichida sifatli tibbiy yordam olishiga imkon yaratmoqda. Shu bilan birga, tibbiyot sohasiga xorijiy tajribalarni joriy etish, malakali mutaxassislar tayyorlash va tibbiyot xodimlarining kasbiy bilimlarini oshirishga katta e’tibor qaratilmoqda.

Onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish masalasi ham sog‘liqni saqlash tizimining asosiy yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Perinatal markazlar, skrining markazlari va bolalar tibbiyot muassasalari faoliyati takomillashtirilib, homilador ayollar va bolalarni muntazam tibbiy ko‘rikdan o‘tkazish tizimi yo‘lga qo‘yildi. Kasalliklarni erta aniqlash va oldini olish bo‘yicha profilaktik tadbirlar kuchaytirildi. Natijada onalar va bolalar o‘limi ko‘rsatkichlarini kamaytirish, sog‘lom avlodni voyaga yetkazish hamda aholining tibbiy madaniyatini oshirish borasida muhim natijalarga erishildi.

Shuningdek, sog‘lom turmush tarzini shakllantirish va ommaviy sportni rivojlantirishga ham katta e’tibor qaratilmoqda. Aholi o‘rtasida sport bilan shug‘ullanishni keng targ‘ib qilish, zararli odatlarning oldini olish, to‘g‘ri ovqatlanish va ekologik madaniyatni oshirish bo‘yicha turli tadbirlar tashkil etilmoqda. Chunki inson salomatligini saqlash nafaqat davolash, balki kasalliklarning oldini olish bilan ham chambarchas bog‘liqdir.

Koronavirus pandemiyasi davrida mamlakat sog‘liqni saqlash tizimi oldida katta sinov yuzaga keldi. Shu sababli qisqa muddat ichida maxsus shifoxonalar tashkil etildi, qo‘shimcha tibbiy o‘rinlar yaratildi hamda tibbiyot xodimlari davlat tomonidan moddiy va ma’naviy qo‘llab-quvvatlandi. Aholini ommaviy emlash ishlari yo‘lga qo‘yilib, sanitariya-

epidemiologiya nazorati kuchaytirildi. Pandemiya davrida amalga oshirilgan chora-tadbirlar fuqarolar salomatligini himoya qilish, kasallik tarqalishining oldini olish va sogʻliqni saqlash tizimini yanada mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etdi.

Aholini ijtimoiy muhofaza qilish va sogʻliqni saqlash tizimida amalga oshirilayotgan kompleks islohotlar jamiyat taraqqiyotida muhim oʻrin tutmoqda. Ijtimoiy himoya tizimining kuchayishi aholining turmush darajasini yaxshilash, kambagʻallikni qisqartirish va fuqarolarning ertangi kunga boʻlgan ishonchini mustahkamlashga xizmat qilmoqda. Sogʻliqni saqlash tizimidagi modernizatsiya ishlari esa inson salomatligini mustahkamlash, umr davomiyligini uzaytirish hamda sogʻlom avlodni shakllantirishda muhim omil boʻlib xizmat qilmoqda.

Bundan tashqari, ijtimoiy va tibbiy sohalarda amalga oshirilayotgan islohotlar mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga ham ijobiy taʼsir koʻrsatmoqda. Chunki sogʻlom va ijtimoiy himoyalangan jamiyat har qanday davlatning asosiy boyligi hisoblanadi. Inson kapitalining rivojlanishi esa davlatning raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiy barqarorlikni taʼminlash va kelajak taraqqiyotiga mustahkam poydevor yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli Oʻzbekistonda aholini ijtimoiy muhofaza qilish va sogʻliqni saqlash tizimini yanada takomillashtirish boʻyicha olib borilayotgan kompleks chora-tadbirlar mamlakat taraqqiyoti va xalq farovonligini taʼminlashda muhim omillardan biri boʻlib qolmoqda.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, Oʻzbekiston Respublikasida aholini ijtimoiy muhofaza qilish va sogʻliqni saqlash tizimini rivojlantirish borasida amalga oshirilayotgan keng koʻlamli kompleks chora-tadbirlar mamlakat taraqqiyoti, xalq farovonligi va inson manfaatlarini taʼminlashda muhim omil boʻlib xizmat qilmoqda. Davlat tomonidan inson qadri va uning manfaatlarini eng ustuvor vazifa sifatida belgilanishi natijasida aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlarini qoʻllab-quvvatlash, fuqarolar salomatligini mustahkamlash

hamda jamiyatda sog‘lom va barqaror muhitni shakllantirishga qaratilgan samarali islohotlar amalga oshirilmoqda.

Aholini ijtimoiy muhofaza qilish tizimining takomillashuvi natijasida kam ta‘minlangan oilalar, pensionerlar, nogironligi bo‘lgan shaxslar, boquvchisini yo‘qotgan fuqarolar, yoshlar va xotin-qizlarni har tomonlama qo‘llab-quvvatlash imkoniyatlari yanada kengaydi. “Temir daftar”, “Ayollar daftari” va “Yoshlar daftari” kabi tizimlarning joriy etilishi orqali fuqarolarning muammolarini manzilli o‘rganish va ularni samarali hal etish mexanizmi shakllandi. Bu esa aholining davlatga bo‘lgan ishonchini mustahkamlash, kambag‘allikni qisqartirish hamda fuqarolarning turmush darajasini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu bilan birga, pensiya va nafaqa tizimining takomillashuvi, ijtimoiy xizmatlarning elektron shaklda ko‘rsatilishi ham aholiga katta qulaylik yaratmoqda.

Sog‘liqni saqlash tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar esa mamlakatda zamonaviy va samarali tibbiyot tizimini shakllantirishga xizmat qilmoqda. Respublikamizning barcha hududlarida yangi shifoxonalar, oilaviy poliklinikalar, ixtisoslashtirilgan tibbiyot markazlari va qishloq vrachlik punktlarining tashkil etilishi aholining sifatli tibbiy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirdi. Tibbiyot muassasalarining zamonaviy texnologiyalar va yuqori sifatli uskunalardan jihozlanishi, malakali mutaxassislar tayyorlanishi hamda xorijiy tajribalarning joriy qilinishi natijasida davolash sifati sezilarli darajada oshdi. Ayniqsa, onalar va bolalar salomatligini muhofaza qilish, kasalliklarni erta aniqlash va profilaktika tadbirlarini kuchaytirish orqali sog‘lom avlodni tarbiyalash borasida muhim natijalarga erishilmoqda.

Shuningdek, sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish, ommaviy sportni rivojlantirish, ekologik madaniyatni oshirish va to‘g‘ri ovqatlanish tamoyillarini keng yoyish orqali aholi salomatligini mustahkamlashga katta e‘tibor qaratilmoqda. Chunki inson salomatligi nafaqat tibbiy xizmat sifati, balki uning yashash tarzi, ekologik muhiti va ma‘naviy holati bilan ham chambarchas bog‘liqdir. Shu bois mamlakatda sog‘lom va barkamol avlodni voyaga yetkazish davlat siyosatining eng muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib qolmoqda.

Koronavirus pandemiyasi davrida mamlakat sog‘liqni saqlash tizimi katta sinovdan o‘tdi. Shu murakkab davrda qisqa muddat ichida maxsus shifoxonalar tashkil etilishi, qo‘shimcha tibbiy o‘rinlar yaratilishi, tibbiyot xodimlarining fidokorona mehnati hamda aholining ommaviy emlash bilan qamrab olinishi pandemiyaning salbiy oqibatlarini kamaytirishga xizmat qildi. Bu esa davlatning aholi salomatligini himoya qilishga bo‘lgan mas‘uliyati va e‘tibori yuqori ekanligini yana bir bor namoyon etdi.

Umuman olganda, aholini ijtimoiy muhofaza qilish va sog‘liqni saqlash tizimida amalga oshirilayotgan kompleks islohotlar mamlakatning iqtisodiy, ijtimoiy va ma‘naviy taraqqiyotini ta‘minlashda muhim o‘rin tutmoqda. Sog‘lom, bilimli va ijtimoiy himoyalangan jamiyat har qanday davlatning eng katta boyligi hisoblanadi. Inson kapitalining rivojlanishi esa davlatning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini oshirish, iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash va kelajak taraqqiyotiga mustahkam poydevor yaratishda muhim ahamiyatga ega.

Kelgusida ham aholini ijtimoiy muhofaza qilish va sog‘liqni saqlash tizimini yanada takomillashtirish, zamonaviy innovatsion texnologiyalarni keng joriy etish, xalqaro tajribalarni o‘rganish hamda fuqarolarga ko‘rsatilayotgan xizmatlar sifatini oshirish orqali xalq farovonligini yanada yuksaltirish mumkin bo‘ladi. Bu esa Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasining asosiy maqsadlaridan biri bo‘lib, inson qadri va manfaatlarini ulug‘lashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. *Yangi O‘zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti, 2021. – 464 b.
2. Abdurahmonov Q.X. *Aholini ijtimoiy muhofaza qilish*. – Toshkent: “Hilol nashr”, 2019. – 246 b.
3. Karimov I.A. *Yuksak ma‘naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: “Ma‘naviyat”, 2008. – 176 b.

4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. *“Ijtimoiy himoya tizimini yanada takomillashtirishga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Farmon.* – Toshkent, 2017. – 12 b.
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. *“Sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirishga doir kompleks chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi Qaror.* – Toshkent, 2018. – 18 b.
6. Yuldashev F. *O‘zbekistonda ijtimoiy himoya tizimining rivojlanishi va zamonaviy yondashuvlar.* – Toshkent: Fanlar akademiyasi nashri, 2019. – 214 b.
7. Sadriddinov T. *Ijtimoiy sohada islohotlar va ularning natijalari: O‘zbekiston tajribasi.* – Toshkent: Huquqiy ma’lumotlar markazi, 2020. – 198 b.
8. Akramov B. *Ta’lim va sog‘liqni saqlashda ijtimoiy islohotlar: O‘zbekistonning kelajagi.* – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2022. – 223 b.
9. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligi. *COVID-19 pandemiyasi davrida sog‘liqni saqlash tizimining barqarorligi.* – Toshkent, 2021. – 95 b.
10. *O‘zbekistonda ijtimoiy sohada amalga oshirilayotgan o‘zgarishlar mazmuni va mohiyati // “Fan va innovatsiyalar” ilmiy jurnali.* – Toshkent, 2024. – №2. – 45–58-betlar.